

شهری در انقلاب

«مجموعه تاریخ‌های محلی انقلاب اسلامی - ۱۱»

مراد سلیمانی زمانه

سرشناسه	: سلیمانی زمانه ، مراد
عنوان و نام پدیدآور	: شهرری در انقلاب / مراد سلیمانی زمانه
مشخصات نشر	: تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، مؤسسه چاپ و نشر عروج، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: ج، ۴۵۰ ص.: مصور.
فروست	: مجموعه تاریخ‌های محلی انقلاب اسلامی؛ ۱۱.
شابک	: ISBN: 978 - 964 - 212 - 350 - 6
وضعیت فهرست‌نویسی	: فبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۴۴۳ - ۴۵۰؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: ایران -- تاریخ -- انقلاب اسلامی، ۱۳۵۷ - --- ری / ایران -- تاریخ -- پهلوی، ۱۳۲۰ - ۱۳۵۷ / ری -- تاریخ.
شناسه افزوده	: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، گروه تاریخ. مؤسسه چاپ و نشر عروج.
رده‌بندی کنگره	: ۸ س ۹ ر / ۱۵۶۰ DSR
رده‌بندی دیویی	: ۹۵۵ / ۰۸۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۳۶۲۱۱۶

کد / م ۲۸۸۰

مؤسسه چاپ و نشر عروج

شهرری در انقلاب

نویسنده: مراد سلیمانی زمانه

ناشر: چاپ و نشر عروج (وابسته به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س))

چاپ اول: ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۸۰۰۰ تومان

• خیابان انقلاب، بین ۱۲ فروردین و فخررازی، فروشگاه مرکزی، تلفن: ۶۶۴۰۴۸۷۳ - دورنگار: ۶۶۴۰۰۹۱۵

• خیابان انقلاب، تقاطع حافظ، فروشگاه شماره ۱، تلفن: ۶۶۷۰۱۲۹۷

• مراکز پخش: • خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهدای ژاندارمری، فروشگاه شماره ۲، تلفن: ۶۶۹۵۵۷۳۷

• حرم مطهر حضرت امام خمینی (س)، ضلع شمالی، فروشگاه شماره ۳، تلفن: ۵۵۲۰۳۸۰۱

• کلیه نمایندگیهای فروش در استانها

نشانی الکترونیکی: pub@imam-khomeini.ir

فهرست مطالب

۱	مقدمه
ج	مقدمه ناشر
۱	فصل اول: روش تحقیق
۳	بیان مسأله
۴	ضرورت و اهمیت موضوع
۴	نحوه‌ی ارتباط موضوع با حوزه‌ی امام و انقلاب اسلامی
۵	سؤال اصلی و سؤالات فرعی پژوهش
۵	پیش فرض پژوهش
۶	فرضیه‌ی پژوهش
۶	سازماندهی پژوهش
۷	روش پژوهش
۷	نقد و بررسی منابع
۹	قلمرو پژوهش (زمانی، مکانی، موضوعی)
۱۰	پیشینه و سوابق و جنبه‌های جدید این پژوهش
۱۰	دشواری‌های تحقیق
۱۳	فصل دوم: شهرری از روزگاران باستان تا رحلت آیت‌الله العظمی بروجردی
۱۵	ری در گذر زمان
۲۶	ری در انقلاب مشروطه

۲۷	سید جمال الدین اسدآبادی آغازگر بیداری و حرم حضرت عبدالعظیم(ع).....
۲۸	نابغه‌ی شرق در پناه حضرت عبدالعظیم(ع).....
۳۰	تبعید سید جمال از ری به عراق.....
۳۱	ترور ناصرالدین شاه در حرم حضرت عبدالعظیم(ع).....
۳۲	نقشه‌ی ترور.....
۳۴	نحوه‌ی ترور از زبان میرزا رضا.....
۳۴	رفتن تجار به وی و تحصن در حضرت عبدالعظیم(ع).....
۳۵	مهاجرت علما به حضرت عبدالعظیم(ع).....
۳۶	مأموریت امیریهادر در بازگرداندن علما و نقش اهالی عبدالعظیم.....
۴۰	مهاجرت کبری به این بابویه و قم.....
۴۱	بازگشت مهاجرین از قم و استقبال اهالی عبدالعظیم از آن‌ها.....
۴۳	تحصن هواداران وثوق الدوله در حرم حضرت عبدالعظیم(ع).....
۴۴	اوضاع و تحولات شهرری در دوره‌ی پهلوی اول - کودتای ۱۲۹۹ش. و ظهور سردار سپه.....
۴۸	مخالفت سید رضا فیروزآبادی با جمهوری خواهی رضاخان.....
۵۰	اتحاد لباس و کشف حجاب در ری.....
۵۴	تحصن آیت‌الله میرزا محمدعلی شاه‌آبادی در حرم حضرت عبدالعظیم(ع).....
۵۶	تبعید شیخ محمدتقی بافقی و حاج آقا حسین قمی به شهرری.....
۵۸	فعالیت‌های شیخ محمدتقی بافقی در شهرری.....
۶۳	استقبال به یاد ماندنی از آیت‌الله قمی در شهرری.....
۶۳	بافت اجتماعی و جمعیتی شهرری در دوره‌ی پهلوی.....
۶۷	جمعیت شهرری.....
۷۰	وضع فعالیت و گروه‌های عمده‌ی شغلی.....
۷۱	عملکرد نمایندگان شهرری در مجلس شورای ملی.....
۷۶	تحولات شهرری از شهریور ۱۳۳۰ / تا رحلت آیت‌الله العظمی بروجردی.....
۷۶	اوضاع شهرری در جنگ جهانی دوم.....
۸۲	مخالفت فدائیان اسلام با انتقال جسد رضاشاه به شهرری.....
۸۴	شهرری و نهضت ملی شدن صنعت نفت.....

۸۸	فعالیت احزاب سیاسی در شهرری
۸۹	حزب توده ایران
۹۴	حزب مردم و ملتون
۹۹	حزب ملتون
۱۰۵	فصل سوم: شهرری از آغاز نهضت تا تبعید امام خمینی (س)
۱۰۷	رحلت آیت الله العظمی بروجردی و طرح مرجعیت امام خمینی در شهرری
۱۱۶	اوضاع سیاسی ایران در اوایل دهه‌ی چهل، و نخستین تظاهرات ضد دولتی مردم شهرری
۱۱۸	اولین تظاهرات ضد دولتی شهرری بعد از رحلت آیت الله بروجردی
۱۲۴	لایحه‌ی انجمن‌های ایالتی و ولایتی و موضع‌گیری روحانیون و مردم شهرری نسبت به آن
۱۳۳	رفراندوم و انقلاب سفید در شهرری
۱۳۶	شیخ محمدباقر کمره‌ای، در کار انقلاب سفید و در برابر روحانیت
۱۴۱	اندیشه‌ی سیاسی - اجتماعی شیخ محمدباقر کمره‌ای
۱۴۲	تحولات سیاسی - اجتماعی شهرری از قیام ۱۵ خرداد تا تبعید امام خمینی به ترکیه
۱۴۲	قیام ۱۵ خرداد در شهرری
۱۵۵	زندان موقت شهربانی و بازداشت‌شدگان شهرری
۱۶۱	پیامدهای سیاسی و اجتماعی قیام ۱۵ خرداد
	فصل چهارم: شهرری از تبعید امام خمینی (س) تا رحلت سید مصطفی
۱۷۳	خمینی (ره) (۱۳۴۳ - ۱۳۵۶)
۱۷۵	تبعید امام خمینی و مواضع روحانیون شهرری
۱۷۶	فعالیت‌های مذهبی و سیاسی آیت الله اثنی‌عشری و آیت الله سیدعلی غیوری در شهرری
۱۷۶	آیت الله سیدحسین اثنی‌عشری
۱۸۰	آیت الله سیدعلی غیوری
۱۸۵	نقش مساجد شهرری در انقلاب اسلامی
۱۸۹	مسجد امام حسن عسگری
۱۹۱	مسجد فیروزآبادی
۱۹۲	مسجد ابراهیم خلیل
۱۹۴	تشکیل جلسات و هیأت‌های مذهبی در شهرری

۱۹۷		مکتب الهادی شهری
۲۰۴		توزیع اعلامیه‌های امام خمینی در شهری
۲۰۶		پیدایش گروه توحیدی بدر در شهری
۲۰۶		زمینه‌های شکل‌گیری مبارزات مسلحانه در دهه‌ی ۴۰
۲۰۸		چگونگی شکل‌گیری گروه توحیدی بدر در شهری
۲۱۴		اعضای گروه
۲۱۵		اساس‌نامه تشکیلاتی گروه بدر
۲۲۰		کمیودها و احتیاجات
۲۲۱		ارتباط گروه با مردم، روحانیت، دانشگاه و حوزه‌ی علمیه
۲۲۴		تدارکات نظامی گروه توحیدی بدر
۲۲۴		تهیه امکانات از راه افغانستان
۲۲۵		مصادره از برخی مراکز نظامی
۲۲۵		تهیه اسلحه از غرب کشور
۲۲۹		امکانات مالی گروه توحیدی بدر
۲۳۰		محرم سال ۱۳۵۳ در شهری و فعالیت‌های سیاسی گروه توحیدی بدر
۲۳۲		گسترش تشکیلات و حوزه‌ی فعالیت گروه
		واکنش اعضای گروه به تخریب خانه‌های جنوب تهران و شهری توسط شهرداری و
۲۳۳		دستگیری سه تن از افراد گروه
		یورش ساواک در ۳۰ خرداد ۱۳۵۶ و دستگیری عمده‌ی اعضای گروه در شیراز، شهری و
۲۳۶		تهران
۲۴۲		خاطرات زندان
۲۴۹		ادغام گروه توحیدی بدر در سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی
۲۵۲		جشن‌های ۲۵۰۰ ساله‌ی شاهنشاهی در شهری
۲۵۹		فصل پنجم: حوادث شهری در اوج‌گیری نهضت امام خمینی (۱۳۵۶-۱۳۵۷)
۲۶۲		تظاهرات عوامل مارکسیست اسلامی در پاریس و ری
۲۶۸		نخستین عامل شتابزای انقلاب
۲۷۲		اغتصاب دانشجویان دانشسرای تحصیلی شهری

۲۷۲	به مناسبت چهلمین روز شهدای یزد و جهرم و اهواز
۲۷۶	سالگرد قیام ۱۵ خرداد ۱۳۵۷ در شهرری
۲۷۹	احساس نگرانی در بین انقلابیون و اعلامیه‌ی علمای تبعیدی در حرم حضرت عبدالعظیم
۲۸۱	رمضان ۱۳۵۷ و فعالیت‌های وعاظ در شهرری
	مهاجرت امام خمینی از نجف به پاریس و تلگراف روحانیون شهرری به رئیس‌جمهور فرانسه
۲۸۶	تظاهرات دانش‌آموزان شهرری در آغاز سال تحصیلی
۲۹۰	حکومت نظامی از هاری و گسترش اعتصابات در شهرری
۲۹۵	محرم سال ۱۳۵۷
۳۰۲	شگردهای انقلابی در شهرری
۳۰۹	شهرری از نگاه مطبوعات دی‌ماه ۱۳۵۷
۳۱۲	واقعه ۱۸ دی در شهرری
۳۱۷	خروج شاه از ایران و به زیر کشیدن مجسمه‌ی شاه در شهرری
۳۲۷	بازگشت امام خمینی به کشور و استقبال مردم از ایشان
۳۳۱	ورود امام خمینی پس از بازگشت از پاریس به شهرری و زیارت حضرت عبدالعظیم
۳۳۷	۲۲ بهمن‌ماه در شهرری و تسخیر آرامگاه رضاشاه
۳۳۹	مهاجرت روستاییان به شهرها و به انقلاب پیوستن آن‌ها
۳۴۷	نتیجه‌گیری
۳۵۵	رجال‌شناسی شهرری
۳۶۱	اسناد
۳۷۷	زندگی‌نامه‌ی برخی از شهدای انقلاب اسلامی در شهرری
۴۱۵	فهرست منابع و مآخذ
۴۴۱	کتاب‌ها
۴۴۳	مجلات
۴۴۸	روزنامه‌ها
۴۴۹	اسناد
۴۴۹	مصاحبه‌ها

مقدمه

انقلاب اسلامی ایران برخلاف سایر انقلاب‌های جهان که مواضع و منافع طبقه یا گروه خاصی را مورد تأکید قرار می‌دادند و یا بر بخش خاصی از مسائل و مشکلات اجتماعی تأکید داشتند، با مشارکت اکثریت قریب به اتفاق همه‌ی اقشار جامعه به وقوع پیوست. این انقلاب به عنوان یک حرکت عظیم، حیات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی، جامعه را تغییر داد. این واقعه مختص به یک شهر یا منطقه‌ی خاص جغرافیایی نبود، بلکه تمام مناطق و شهرهای ایران به سهم خود در این واقعه نقش داشتند. برای شناخت دقیق‌تر انقلاب اسلامی و رهبری امام خمینی، لازم و ضروری است که تمامی رویدادهایی که از دهه ۱۳۲۰ تا ۲۲ بهمن ۱۳۵۷ش. حتی در دورافتاده‌ترین روستاها اتفاق افتاده و به گونه‌ای بر روند جنبش انقلابی مردم ایران تأثیرگذار بوده، در تاریخ ثبت و ضبط گردد. همین خصوصیت، ضرورت تحقیق در روند شکل‌گیری حرکت‌های انقلابی مردم ایران در شهرستان‌ها را آشکار می‌سازد.

اهالی شهرری در خلال دهه‌ی چهل و پنجاه و از همان ابتدای نهضت تا پیروزی انقلاب اسلامی، همراه و همگام با مردم سایر شهرها در پیروزی انقلاب اسلامی شرکت فعال داشتند. علاقه‌مندی و کنجکاوی نگارنده نسبت به تاریخ و بافت مذهبی این شهر موجب گردید تا به عنوان رساله‌ی پایانی دوره‌ی کارشناسی ارشد تاریخ، موضوع

مذکور را مورد بررسی قرار دهم. در این راستا با افراد و شخصیت‌های مختلف شهری از جمله چهره‌های شاخص و تأثیرگذار روحانی، بازاری و فرهنگی و دیگر کسانی که در سیر تکوین انقلاب اسلامی در شهری هریک به گونه‌ای ایفای نقش کرده‌اند، مصاحبه گردید. هماهنگی مصاحبه‌ها کار بسیار دشواری بود، زیرا علاوه بر بازاریان و فرهنگیان قرار گرفتن تعدادی از چهره‌های شاخص تأثیرگذار روحانی و فعالین انقلابی از جمله آیت‌الله سیدعلی غیوری (نماینده‌ی مقام معظم رهبری در هلال‌احمر) و حسین فدایی در رده‌های کلان مدیریتی و رقابت‌های سیاسی موجود میان طیف‌های مختلف جامعه و احتمال سوءاستفاده از گفته‌های آنان و عدم ضمانت عملی مبنی بر سوءاستفاده نمودن از سوابق افراد، و یا اعتقاد برخی از آن‌ها به از بین رفتن ثواب احتمالی اعمال انقلابی، از جمله مشکلات و موانع پژوهش مورد نظر بود.

برخی دیگر از افرادی که مانع و مشکلی برای همکاری نداشتند، جزئیات برخی از حوادث و وقایع را فراموش کرده و حافظه‌شان برای یادآوری آن مسائل، یاری نمی‌کرد. عده‌ای نیز به دلیل کهنوت سن و تحلیل رفتن حافظه‌ی تاریخی‌شان، موضوع حوادث را خلط کرده و از ترسیم خطوط دقیق یک حادثه، عاجز می‌ماندند. به‌رغم این مشکلات، سعی گردید تا توصیف مناسبی از روند شکل‌گیری حوادث انقلاب اسلامی در شهری ارائه شود.

برای جمع‌آوری مدارک پژوهش، به مراکز مختلف اسنادی از جمله مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، مرکز اسناد ریاست جمهوری، گنجینه‌ی اسناد ملی و به‌ویژه مرکز اسناد انقلاب اسلامی مراجعه گردید، که در این جا از مسئولین آن‌ها تشکر می‌شود. در پایان، وظیفه‌ی خود می‌دانم که از آقای دکتر محمدجواد مرادی‌نیا مدیر محترم گروه تاریخ مؤسسه‌ی تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س) و اساتید گرانقدر راهنما، آقای دکتر اسماعیل حسن‌زاده، و استاد مشاور، آقای مهدی انصاری و همچنین از راهنمایی‌های بی‌دریغ آقای دکتر ملائی توانی و سرکار خانم زهرا مرادی قدردانی و تشکر نمایم.

مقدمه ناشر

آنچه پیش رو دارید حاصل تحقیقات آقای مراد سلیمانی زمانه است که پیرامون رخدادهای انقلاب اسلامی در شهرری انجام شده و در قالب مجموعه تاریخ‌های محلی انقلاب اسلامی انتشار می‌یابد. نویسنده در این اثر با مروری کوتاه بر پیشینه شهرری از آغاز شکل‌گیری تا سالهای پایانی دهه ۳۰ شمسی، زمینه‌های پیدایش و روند حوادث منجر به پیروزی انقلاب اسلامی در این شهر جنوبی تهران را مورد توجه قرار داده و با استفاده از اسناد، مدارک و گفتگوهای شفاهی توانسته است تصویری از تاریخ انقلاب در یک حوزه جغرافیایی محدود را به نمایش بگذارد.

نویسنده، اثر خود را که به عنوان پایان‌نامه برای اخذ درجه کارشناسی ارشد تدوین کرده بود برای چاپ به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی عرضه کرد که پس از ارزیابی علمی در گروه تاریخ و پیشنهاد افزودن بخش‌هایی دیگر به آن، و انجام پیشنهادات از سوی مؤلف، آماده چاپ و انتشار گردید.

با سپاس از نویسنده و نیز آقای عباس نصرآزادی که زحمت ارزیابی علمی اثر را بر خود هموار کرد این کتاب به عنوان یازدهمین عنوان از مجموعه تاریخ‌های محلی انقلاب اسلامی تقدیم علاقه‌مندان می‌گردد.

گروه تاریخ